

27.10.2023

Група № 35

Урок № 25

Тема уроку: «Огляд життя й творчості Василя Стуса. Поет як символ незламного духу. Вірші «Крізь сотні сумніви я йду до тебе...» – зразок «стоїчної» поезії у світовій ліриці.»

Мета уроку: усвідомити поняття честі, людської гідності, мужності, сили духу на прикладі життя і творчості В.Стуса; осмислити естетичну вартість екзистенційних поезій В.Стуса, виконати їх ідейно-художній аналіз.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 234-236 у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

https://www.youtube.com/watch?v=jafzM7zWkaQ&ab_channel – фільм «Заборонений»

3. **Законспекуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

Біографія Василя Стуса

Народився в селянській родині. 1939 батьки — Семен Дем'янович та Ірина Яківна — переселилися в місто Сталіно (нині Донецьк), аби уникнути примусової колективізації. Ще через рік (1940) забрали туди своїх дітей.

Закінчивши середню школу зі срібною медаллю, Василь вступив на історико-літературний факультет педагогічного інституту м. Сталіно. Закінчивши 1959 навчання з червоним дипломом, три місяці вчителював в селі Таужня Кіровоградської області, після чого два роки служив в армії. Під час навчання і служби став писати вірші. Тоді ж відкрив для себе німецьких поетів Гете і Рільке; переклав близько сотні їх віршів. Ці переклади було згодом конфісковано і втрачено. 1959 опублікував свої перші вірші.

По закінченню служби в збройних силах (1960) три роки працював редактором газети «Соціалістичний Донбас», після чого 1963 вступив до аспірантури Інституту літератури Академії наук УРСР у Києві. Того ж року опублікував добірку віршів.

У вересні 1965 під час прем'єри фільму Сергія Параджанова «Тіні забутих предків» в Києві взяв участь в акції протесту проти арештів серед української інтелігенції, за що Стуса звільнили з інституту. Після цього заробляв на життя, працюючи на будівництві, в котельні, в конструкторському бюро. Водночас продовжував продуктивну творчу діяльність.

1965 одружився з Валентиною Василівною Попелюх. 15 листопада 1966 у них народився син — нині літературознавець, дослідник творчості батька Дмитро Стус.

Пропозицію Стуса опублікувати 1965 свою першу збірку віршів «Круговерть» відхилило видавництво. Незважаючи на позитивні відгуки рецензентів, було відхилено і його другу збірку — «Зимові дерева». Однак її опублікували в самвидав'ї, а пізніше вона потрапила до Бельгії й 1970 була видана в Брюсселі.

У відкритих листах до Спілки письменників, Центрального Комітету Компартії, Верховної Ради Стус критикував панівну систему, що після відлиги стала повертатися до тоталітаризму, відновлення культу особи та порушення прав людини, протестував проти арештів у середовищі своїх колег. На початку 1970-х приєднався до групи захисту прав людини.

Восени 1972 заарештований і засуджений на п'ять років примусової праці і три роки заслання за «антирадянську агітацію і пропаганду». Весь термін ув'язнення перебував у концтаборах Мордовії. Більшість віршів, що Стус писав у концтаборі, вилучалася і знищувалась, лише деякі потрапили на волю через листи до дружини.

По закінченню строку в концтаборі Стуса 1977 вислали в Матросове Магаданської області, де він працював до 1979 на золотих копальнях.

Повернувшись восени 1979 до Києва, приєднався до гельсинської групи захисту прав людини. Незважаючи на те, що його здоров'я було підірване, Стус заробляв на життя, працюючи робітником на заводі. В травні 1980 був знову заарештований і засуджений на 10 років примусових робіт і 5 років заслання. Відмовився від призначеного йому адвоката Віктора Медведчука, намагаючись самому здійснити свій захист. За це Стуса вивели із зали суду і вирок йому зачитали без нього.

Стусові, що перебував у концтаборі в Кучино, заборонили бачитися з родиною. Однак його записи 1983 вдалося переправити на Захід. 1985 Стуса було висунуто на здобуття Нобелівської премії з літератури.

28 серпня 1985 Стуса відправили в карцер. На знак протесту він оголосив голодування. В ніч 3 на 4 вересня він помер, можливо, від переохолодження. Його поховали на табірному цвинтарі. Прохання родини перевести тіло додому відхилили на тій підставі, що не вийшов термін ув'язнення.

Василь Стус «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...»

Крізь сотні сумнівів я йду до тебе,
добро і правдо віку. Через сто
зневір. Моя душа, запрагла неба,
в буремнім леті держить путь на стовп
високого вогню, що осіянний
одним твоїм бажанням. Аж туди,
де не лягали ще людські сліди,
з щовба на щовб, аж поза смертні грані
людських дерзань, за чорну порожнечу,
де вже нема ні щастя, ні біди.
І врочить порив: не спиняйся, йди,
То — шлях правдивий. Ти — його предтеча.

Мінісловник

ПРЕДТЄЧА, книжн., уроч., заст. 1. Особа, що своєю діяльністю підготувала шлях, умови для діяльності інших; попередник.

ХЛАНЬ, діал. Безодня.

ЩОВБ, діал. Шпиль гори; прямовисна скеля.

ДЕРЗАТИ, уроч. 1. Сміливо прагнути до чого-небудь величного, нового; діяти сміливо, рішуче.

Аналіз поезії «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...»

Літературний рід: лірика

Вид лірики: філософська

Жанр: ліричний вірш (декларація митця)

Тема: показ свідомого вибору ліричним героєм свого життєвого шляху, де панує світло, добро, краса; переконання в тому, що повести його зможе лише правда.

Ідея: уславлення цілеспрямованості ліричного героя, який у своїх духовно-етичних домаганнях правди долає перешкоди, але не зневіряється і вибирає духовну висоту.

Віршовий розмір: ямб

Художні засоби: епітети (буремний лет; високий вогонь; людські сліди; смертні хлани; людські дерзання; чорна порожнеча; шлях правдивий); метафори (душа запрагла неба; душа держить путь на стовп); риторичне звертання (я йду до тебе, добро і правдо віку); гіпербола (крізь сотні сумнівів..., через сто зневір); алітерація звуків Р, С, Щ.

4. «Художня плутанина»

Установіть відповідність між художнім або фонетичним засобом та прикладом з твору В. Стуса «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе».

епітет	я йду до тебе, добро і правдо віку
риторичне звертання	крізь сотні сумнівів..., через сто зневір
метафора	буремний лет; чорна порожнеча
гіпербола	душа запрагла неба

5. Питання для самоконтролю

1. До якого покоління письменників належить В.Стус?
2. Вірш «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе» - зразок поезії.
3. До якої стильової течії модернізму належать твори В.Стуса?
4. Зразками якого художнього засобу є словосполучення «душа запрагла неба», «душа держить путь на стовп»?
5. Означення екзистенційний пов'язане з поняттями...

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.

27.10.2023

Група № 35

Урок № 26

Тема уроку: «Стан активної позиції ліричного героя В. Стуса в поезії «Господи, гніву пречистого...» Екзистенційна проблема вибору, віра в себе»

Мета уроку: усвідомити поняття честі, людської гідності, мужності, сили духу на прикладі життя і творчості В.Стуса; осмислити естетичну вартість екзистенційних поезій В.Стуса, виконати їх ідейно-художній аналіз поезії.

Матеріали до уроку:

1. Опрацюйте ст. 236-238 у базовому підручнику: *Українська література (рівень стандарту): підручник для 11 кл. закл. загальн. середн. освіти/ Олександр Авраменко. – К.: Грамота, 2019. – 256 с.*

2. **Перегляньте відео до уроку на YouTube:**

https://www.youtube.com/watch?v=tprVyLcgbhk&ab_channel - «Господи, гніву пречистого...»

3. **Законспектуйте матеріал до уроку (ОСНОВНЕ):**

Відомий український поет Василь Стус є автором кількох надзвичайно глибоких у філософському розумінні поетичних збірок: «Зимові дерева», «Круговерть», «Веселий цвинтар», «Дорога болю», «Палімпести», «Птах душі» (у радянські часи знищена за наказом КДБ). Більшість творів поета мають автобіографічні мотиви та висловлюють особисті переживання автора. Це насамперед туга за рідною землею («О земле втрачена, явися...», «На Колімі запахло чебрецем», «Верни до мене, пам'яте моя...») . У вірші «Весь обшир мій – чотири на чотири...» поет пише: «І далі смерті рідна батьківщина». Але Василь Стус не схиляється перед обставинами, у яких він опинився з вини радянської влади, підкреслюючи в цих та інших творах, що свій шлях він обрав свідомо й ніколи не відмовиться від нього. У кожному вірші поета звучить мотив готовності до нових випробувань. Надзвичайною життєвою незламністю й силою духу сповнені рядки вірша Василя Стуса «Господи, гніву пречистого...».

Василь Стус «Господи, гніву пречистого...»

*Господи, гніву пречистого
благаю — не май за зле.
Де не стоятиму — вистою.
Спасибі за те, що мале
людське життя, хоч надією
довжу його в віки.
Думою тугу розвіюю,
щоб був я завжди такий,
яким мене мати вродила
і благословила в світи.
І добре, що не зуміла
мене від біди вберегти...».*

Аналіз поезії «Господи гніву пречистого» (ЗНО)

Літературний рід: лірика

Вид лірики: філософська

Жанр: медитація (віршова молитва)

Мотив: звернення ліричного героя до Всевишнього з проханням не осудити його за глибоку віру й надію на безсмертя людського духу.

Ідея: утвердження сили людського духу, прагнення не загубити в тяжких випробуваннях неповторності своєї долі.

Віршовий розмір: дактиль

Художні засоби : епітети (гнів пречистий; мале людське життя); риторичне звертання(Господи); метафори (думою тугу розвіюю; надією довжу його в віки).

В основу вірша ««Господи, гніву пречистого...» покладено канон, запропонований християнським богословом VIII ст. Іоаном Дамаскіном як «сходження розуму до Бога, прохання потрібного в Бога».

Ліричний герой цієї поезії – сам поет, бо він добре знав, який йому судився шлях, він передчував свою загибель і був до неї готовий. Більше того, Василь Стус самостійно обрав цей шлях, що передбачав трагічну долю.

Стоїчна й мужня поезія Василя Стуса «Господи, гніву пречистого...» стверджує впевненість героя в тому, що він зможе не зрадити своїх переконань і навіть смерть його не страшить. .

У вірші “Господи, гніву пречистого” автор говорить про власну силу і незламність: “Де не стоятиму — вистою”. Він показує свою непідвладність обставинам, непорушність принципів за жодних умов. Тільки так можна зберегти моральну повноцінність

В. Стус свідомо обрав свою життєву дорогу — це шлях добра й правди. Але там чекають його «сотні сумнівів», «сто зневір» і треба вперто, наполегливо долати щабель за щаблем («йти з щовба на щовб»), щоб досягти мети або хоча б прокласти дорогу іншим, бо він — «предтеча».

4. Питання для самоконтролю

1. Чому ліричний герой вірша «Господи, гніву пречистого...» благає Божого гніву та вдячний матері за те, що не вберегла його від біди?
2. Які екзистенційні ідеї наявні у творчості В. Стуса?
3. Доведіть, що вірші В. Стуса «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе...» і «Господи, гніву пречистого...» є медитаціями.

5. Перевірте свої знання, виконавши літературний диктант

1. До якого покоління письменників належить В.Стус?
2. До якого виду лірики належить вірш «Господи, гніву пречистого...»?
3. Вірш «Крізь сотні сумнівів я йду до тебе» - зразок поезії.
4. Ліричний герой поезії В.Стуса дякує Богу за можливість стати сильним духом у творі...
5. Словами « І добре, що не зуміла мене від біди вберегти» завершується поезія...
6. До якої стильової течії модернізму належать твори В.Стуса?
7. Зразками якого художнього засобу є словосполучення «гнів пречистий», « мале людське життя»?
8. Мотив християнського смирення та стійкості в життєвих випробуваннях звучить у вірші...
9. Зразками якого художнього засобу є словосполучення «душа запрагла неба», «душа держить путь на стовп»?

Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту

ledishade@ukr.net .

У темі листа вкажіть ваше прізвище, предмет, номер групи та № уроку.